

בדברי הריטב"א להלן (כח): מבואר שמחלוקת ר' יאשיה ור' יונתן שייכת גם בלשון בני אדם, כשנשבע 'שלא אוכל תאנים וענבים' האם משמע שניהם כאחד או כל אחד בנפרד.

ואולם יתכן שדוקא בשבועה כן הוא, שדעתו של הנשבע כפי משמעות הלשון שאומר אילו אותו ביטוי היה כתוב בתורה (וכסברת המשל"מ בענין 'אכילה', שאע"פ שבלשון בני אדם 'אכילה' כל דהו משמע, דעתם של הנשבעים על 'אכילה' של תורה. וכן הרחיב סברא זו בשו"ת אבני נזר בכ"מ), אבל בשאר ענינים נראה שלשון בני אדם אינה תלויה במחלוקת ר' יאשיה ור' יונתן.

'הא תו למה לי? הא קמ"ל חיובא הוא דליכא הא שבועה איכא'. פירוש, השמיענו התנא ממשנה יתירה שזה שאמר 'אינו חייב אלא אחת' בדוקא הוא, חיוב אין אבל שבועה מיהא יש (עפ"י ר"י בן מגאש).

'...שאם נשאל על הראשונה עלתה לו שניה תחתיה'. כבר דנו האחרונים אם דוקא בהתרת חכם כן הוא הדין, לפי שעוקר את הגדר מעיקרו [וכמו שיש לדייק מלשון רש"י כח. רע"א וכן בפירוש הר"י מלוגיל], או גם בהפרת בעל או אב שאינה אלא מכאן ולהבא. וע' ש"ך יו"ד רלח, כו בשם מהר"ם מיניץ; הגהות רעק"א שם; שו"ת בית הלוי ח"א מד; שו"ת אור לציון יו"ד ה; חרושים ובאורים.

– אם אמר 'שבועה שלא אוכל' ואח"כ 'שבועה שלא אוכלנה' ונשאל על הראשונה – יש לשמוע מדברי תוס' הרא"ש (להלן כט): שאסור אף בכזית, כי זה שאמר רבא ש'שלא אוכלנה' כולה משמע, זה דוקא כשלא אמר קודם לכן 'שלא אוכל', אלא היה הכרח לפניו ואמר עליה 'שלא אוכלנה', אבל אם אמר קודם לכן 'שלא אוכל' – דעתו ב'שלא אוכלנה' כענין השבועה הראשונה.

דף כח

'איבעית אימא שלא אוכל, מיגו דמהניא ליה שאלה אכזית בתרא, מהניא ליה שאלה נמי אכזית קמא'. ודוקא כשנשאר כזית, אבל פחות מכזית – אין נשאל. ואף על פי שכתבו הראשונים (ע' בריש פרקין) שכשם שבכל איסורי אכילה חצי שיעור אסור מן התורה, כך גם בשבועה, ואם כן מדוע לא יישאל להתיר לו איסורו של חצי-כזית שנשאר –

יש לומר שאיסור זה של חצי שיעור בשבועה – שונה, שהרי מצד עצם חלות השבועה אינו אסור אלא על כזית, אבל פחות הרי לא נשבע עליו, אלא שבכל זאת הדבר אסור משום סברת 'חזי לאצטרופי' לכזית (כדאמרינן ביזמא רפ"ח), ואם כן כל שאין שייך להצטרף לשיעור, כגון כאן שלא נותר אלא פחות מכזית מהכרח – מותר לגמרי, ואפילו איסור דרבנן אין בו (עפ"י שו"ת רעק"א קנד, ואחרונים).

ויש מפרשים שכיון שאיסור חצי שיעור אינו מצד האדם הנשבע שהרי לא נשבע לאסור אלא שיעור שלם, אלא שממילא התורה אסרה איסור משהו, הלכך אין שייך באיסור זה דין שאלה (עפ"י תשובת אבני מילואים יד; אבי עזרי (חמישאה) שבועות ד, א).

'אי שייך כזית חשיב לאיתשולי עליה, ואי לא – לא חשיב לאיתשולי עליה'. הרמב"ן פירש (וכן הסכים הריטב"א ועוד) שכשאכלה ושייר פחות מכזית, כיון שכבר עבר על שבועתו [אע"פ שלא אכל כולה, – שאין לך אדם שאינו משייר פירוורים מפתו. וכן היא שיטת התוס' ושאר ראשונים. וכן נפסק בשו"ע (יו"ד רלח), ויש חולקים. כן נראה לכאורה מריהטת לשון רש"י, וע' גם במאירי. וכן נקט לעיקר בספר תורת חיים כאן, והביאו הש"ך שם סק"ג] לפיכך אי אפשר להשאל, אבל בששייר כזית שעדיין לא עבר – נשאל.

ולפי דעה זו נראה שאם שייר כזית ואבד מקצתו – נשאל, שהרי לא עבר. וכן מבואר בתוס' (בר"ה א) שבפעם גם פחות מכזית דבר חשוב הוא להשאל אלא עיקר הטעם הוא כיון שכבר עבר. ויש להסתפק כשאכלה ושייר פחות מכזית שכבר עבר, האם עתה מותר לו לאכול הפירורים שהרי כבר עבר על שבועתו, או שמא אסור כי מכל מקום במעשה זה ממשיך לעבור. ואם כהצד האחרון, יש לשאול מדוע אינו נשאל כדי להתיר לו לאכול הפחות-מכזית, והרי התוס' כתבו שבפעם אין סברא שפחות מכזית אינו חשוב מצד עצמו שהרי פשוט שניתן להשאל על שבועה שלא יאכל כלשהו. וצריך לומר כיון שעיקר שאלתו באה להתיר מה שעבר ולא משום הפירורים. עוד יש לומר לפי שאין באותו שיעור מלקות לכן אינו חשוב להשאל עליו. וזו כוונת התוס' שהוכיחו שעבר כבר, שאם עדיין לא עבר עד שיאכל כולו ממש מדוע אין נשאלים על פחות מכזית הרי חשוב הוא ללקות עליו. וכהסבר זה נראה שהבין בדבריהם בשו"ת אבני נזר (יו"ד שא, ג-ד).

'אמימר אמר: אפילו אכלה כולה – נשאל עליה, אי בשוגג – מחוסר קרבן, אי במזיד – מחוסר מלקות...'. פסקו הפוסקים כאמימר (ראשונים; יו"ד רלח).

וכתב הרא"ש (יז) שהוא הדין כשעבר במזיד ללא התראה – נשאל עליה, שאף על פי שאינו מביא קרבן ואינו לוקה – עונש מלקות עכ"פ, יש. והוא הדין בזמן הזה – לדבריו, נשאל גם לאחר שעבר (וכן משמע שנקט להלכה בשו"ת אבני נזר יו"ד שח, א).

ואולם יש שחלקו על כך וכתבו שאם לא התרו בו כשעבר, וכן בזמן הזה – שוב אין נשאלים לאחר שעבר שהרי כבר אין נפקותא מעשית (כן כתב המאירי. וכן צידד מדנפשיה בשו"ת שער אפרים עב, וכן כתב בדגול מרבבה יו"ד רלח. וכן הובא באחיעזר ח"ב יד, א. ושם הן כשהכרך שנשבע עליו נתערב בככרות התר, אם נשאלין עליו, ונפ"מ שייחשב דבר שיש לו מתירין. וקדמו האחרונים להעיר בזה – במנחת חינוך רפד, טו; בית הלוי ח"ג ל ועוד. וכבר הראה בשער המלך (שבועות ו, יח) שהדברים מפורשים בספר תמים דעים להראב"ד. ע"ש באריכות שנשא ונתן בענין זה בשיטות הראשונים. וע"ע בחדושי הגר"ר בענגיס ח"א ט).

'נזירות קא רמית, מי גרם לשניה שלא תחול ראשונה, ואינה'. רש"י מפרש, כיון שמתחרט על הראשונה ובא לישאל עליה הרי רוצה שהמנין שמנה יעלה לשניה ונמצאת הראשונה קיימת באותה שעה, הלכך החכם מתירה.

יש מקשים הלא ההתרה עוקרת הנדר ולא החרטה, א"כ קודם התרתו עדיין לא יוכל מניינו לעלות לשניה וא"כ הלא עתה אין הראשונה קיימת (כן הקשה בתורא"ש). וצריך לומר שהואיל ומניינו ראוי בעצם לנזירות האחרונה כמו לראשונה – נידון כאילו מונה אותה לשנים, וכאילו הנזירות הראשונה קיימת והיה מניינו לשניה הוא נידון – שהרי הם חלים ביחד (עפ"י ריטב"א).

ויש מפרשים שהואיל והראשונה היא המעכבת את השניה מלחול, הרי כחה עדיין קיים למנוע מנין השניה, הלכך לא עברה לגמרי ויכול החכם להתירה (תורא"ש), או בסגנון זה: הואיל ואלמלא הראשונה היתה ראויה השניה לחול בזמן מנין הראשונה, הרי רואים אותן כנזירות אחת שעדיין לא נשלמה. [ולפי זה מילת 'ואינה' אינה נצרכת לכאן, אלא ניתוספה כאן ליתן טעם מדוע עלתה שניה בראשונה] (מאירי. וע"ע בר"י בן מגאש ובתורא"ש בשמו).

'אמר רבא: שבועה שלא אוכל ככר זו אם אוכל זו... שתיהן במזיד... מיחייב'. אף על פי שבשאר מקומות כשאדם מתנה בלשון 'אם' ולא אסר הדבר ב'מעכשיו' – אין האיסור חל אלא לאחר שנתקיים התנאי, ואם כן מדוע כשאוכל האיסור ואח"כ אוכל התנאי חייב הלא אין האיסור מתחיל אלא לאחר קיום התנאי?'

יש לחלק שאין אומרים כן אלא כשהאיסור שאסר נמשך קודם התנאי ולאחריו, כגון 'קונם פירות אלו עלי אם ארחץ' (נדרים ע"ט), אזי אומרים שנתכוין לאסור רק הפירות שלאחר הרחיצה, אבל כגון זה שנשבע על דבר אחד, אם תאמר שלא נאסר אלא לאחר קיום התנאי, נמצא שיהא אפשר שיתקיים תנאו ולא יחול הנדר כלל, ועל כן אומדים דעתו שכוונתו היתה שכל זמן שיתקיים תנאו, ואפילו בסוף – יחול נדרו (ר"ן).

א. ע' אבני נזר יו"ד רצב, כד שהוציא מדברי הר"ן הללו שבאומדנא כל דהו מפרשים שכוונתו לאסור מעכשיו. וע"ע בשו"ת בית זבול ח"ב לה"ג.

ב. בחדושי בית מאיר הקשה גם הוא כקושית הר"ן (ולא הביאו) ונשאר בצ"ע. וכתב שלפום ריהטא נראה שלגרסת הרמב"ם ניהא. ולא הבנתי הלא הרמב"ם כתב מפורש (ד, יז) ששתיהן במזיד חייב, גם כשאכל האיסור ראשונה והתנאי לאחרונה.

ואכל את הראשונה בשוגג והשניה במזיד. כלומר בידוע וזוכר, אבל אין הכוונה לומר שאסור לו לאכול השניה, שכיון שבאכילת הראשונה היה שכוח – לא חלה השבועה, ומותר לאכול השניה (כ"מ ברש"י. וכ"כ הרמב"ן והר"ן).

(ע"ב) 'עפא תני שבועות בי רבה, פגע ביה אבימי אחוה, אמר ליה: שבועה שלא אכלתי שבועה שלא אכלתי מהו, אמר ליה: אינו חייב אלא אחת. אמר לו: אישתבשת, הרי יצאה שבועה לשקר'. ועיפא סבר שהשבועה השניה שבועת שוא היא, מאחר וכבר נשבע, הלכך יצאה מכלל שבועות ביטוי ואינו חייב עליה קרבן (עפ"י אבי עזרי (קמא) שבועות ד, ט. אך בריטב"א ל"מ כן).

דף כט

ואכל תאנים והפריש קרבן ואחר כך אכל ענבים לחודייהו – הוא להו ענבים חצי שיעור ואחצי שיעור לא מיחייב קרבן. והחידוש הוא שאף על פי שהפרשת הקרבן באה על השבועה האחרת, אעפ"כ היא מחלקת בין תאנים וענבים של שבועה ראשונה (עפ"י הריטב"א. וע' גליונות קהלות יעקב). ואפילו אכל הענבים בהעלם אחד עם התאנים ולא היתה ידיעה מחלקת (תוס' הרא"ש).

'איזו היא שבועת שוא – נשבע לשנות את הידוע לאדם... והוא שניכר לג' בני אדם. והוא הדין הנשבע על עמוד של אבן שהוא של אבן – אמרו בירושלמי (ג, ח) שהיא שבועת שוא. וכן כתב הרמב"ם (שבועות ה, כב. וגם על זה כתב שרק אם ידוע לשלשה בני אדם).

'אביי אמר: תני שבועה שראיתי'. והתנא שאמר בלשון 'אם לא ראיתי' מכנה ואומר על לאו הן, כדי שלא יראה כנשבע לשנות בבית המדרש (ריטב"א. וכיו"ב מפרש הריטב"א בכמה מקומות שלשון 'תני' אינו בהכרח הגהה בלשון המשנה אלא פירוש – ע' במצוין לעיל טז).

ע' במצוין בסוטה ח שיטתם של אביי ורבה בכ"מ כעין זה, שאביי אמר 'תני... ורבה העמיד באוקימתא וכדו'.

ר'בא אמר: באומר יאסרו כל פירות שבעולם עלי אם לא ראיתי גמל פורח באויר. הראשונים עמדו

- ג. אין חילוק אם הככר לפניו ואמר 'שלא אוכלנה' / שלא אוכל', או אם נשבע כן על ככר סתם (עפ"י רמב"ן ושר"ר). ולדעת הרמב"ם (ד, ט) 'שבעה שלא אוכל אותה' הרי זה כ'שלא אוכל'. והראב"ד חולק.
- ואם אמר 'שלא אוכל ככר אחת', הואיל וירד למנין, לא נתכוין לאסור אלא ככר שלמה (עפ"י ריטב"א כה:).
- ובמאירי (כט): משמע שהמשמעות משתנית לפי הענין, ומה שאמרו שכוונתו לאסור מקצתה, מדובר כגון שמפצירים בו לאכול והוא מסרב, שמסתבר שאף על מקצת נשבע, אבל יש אופנים שדעתו על כולה בלבד. יעו"ש.
- ד. הנשבע 'שאוכל ככר זו', יש אומרים שפטר עצמו באכילת כזית, ואין כן דעת הרא"ה. ונראה לעיקר שאם אין כולה לפניו כגון שאבדה מקצתה – צריך לאכול את הנשאר ממנה [וכן בנשבע על אכילת עשר ואבדו מקצתן – חייב באכילת השאר. ריטב"א כה:], ואם אמר 'שאוכלנה' אינו צריך אלא כשהיא בשלמותה. [כיוצא בזה, הנשבע לפרוע לחברו סך מסוים ואינו יכול לפרוע אלא מקצת – חייב לפרוע מה שיכול. ואולם הנשבע לילך במקום מסוים, שאם אינו יכול להגיע שם, אין לו לילך למקום שיכול, שהרי אין שום הנאה באתו מקצת] (עפ"י ריטב"א ור"ן. וערמב"ן; תוס' להלן כט: ועוד. וע"ע רדב"ז הל' שבועות ד, י לענין 'שלא אוכלנה' ואכל חברו מקצתה, שמסתבר שאינו אסור בהשלמתה).

דפים כז – כח

מה. הנשבע שלא יאכל ככר מסוימת ואכל את כולה או אכל מקצתה – האם יכול להשאל עליה? והאם ניתן להשאל על נזירות שכבר נסתיימה?

הנשבע על הככר ועבר על שבועתו וקיבל את ענשו – אין נשאלין עליה לכל הדעות. אכל את כל הככר אבל עדיין לא הקריב קרבן או לא לקה [והסיקו שאפילו כפתוהו על העמוד, ולא ברח] – לדברי אמימר ניתן להשאל עליה. ולדברי רבא אין להשאל על השבועה אלא אם נשאר כזית ממנה שלא אכלו.

ופירשו דברי רבא בשני אופנים: או שנשבע 'שלא אוכל' – שנאסר באכילת כל כזית וכזית, ומתוך שמועילה לו שאלתו על כזית הנשאר להתירו לו, מועילה גם על מה שאכל להיפטר עליו. אפשרות נוספת פירשו שנשבע שלא יאכל כולה ('שלא יאכלנה') ורק אם יש כזית, (ועדין לא עבר על שבועתו) יכול להשאל, אבל פחות – אינו חשוב להשאל עליו.

א. הלכה כאמימר שאפילו אכלה כולה – נשאל עליה כל שהוא מחוסר קרבן או מלקות. ואפילו כפתוהו ללקות [שהרי אמרו 'ולא היא' – הרי שהסיקו בדין זה שלא כאמימר. ריטב"א (רי"ף); רמב"ם ו, יח ועוד].

ב. אם לא קיבל עונש, אבל אין נפקותא מעשית אם יישאל אם לאו – משמע מדברי הרא"ש שנשאל, שכתב שאם לא התרו בו – נשאל עליה כיון שיש כאן עונש מלקות בעצם, גם אם לא בפועל. ויש חולקים (מאירי. וכן צדדו כמה אחרונים).

בנזירות, לאחר שנגמר הענין לגמרי ושוב אין נפקותא בשאלה – אי אפשר להישאל. [ולרבא, אף אם לא נגמר הענין לגמרי, כל שנגמרה הנזירות עצמה עם דברים המעכבים בה כגון קרבן, או תגלחת למ"ד תגלחת מעכבת – אי אפשר להשאל].

ואולם הנוזר שתי נזירות, יכול להשאל על הראשונה אפילו אחר סיומה, שהחכם בעקירתו את הנדר מגלה שמנין שמנה זה – של נזירות שניה היה, נמצא בשעה שנשאל כאילו לא מנה הראשונה הלכך יכול לישאל עליה (רש"י).

דף כח

מו. 'שבועה שלא אוכל ככר זו אם אוכל זו' – מהם הכללים לפיהם מתחייב העובר על השבועה קרבן או מלקות?

'שבועה שלא אוכל זו אם אוכל זו' – התנאים לחיוב:

[כל מקום שנאמר 'האיסור' – הכוונה לככר שעליה נשבע. 'התנאי' – הככר שאכילתה מהוה תנאי לחלות השבועה].

(א) לפרש"י (ורבנו תם. וכן סמך על כך הריטב"א: 'ואין דעתי מכרת בזה אלא שנסמך על דברי רבותינו ז"ל שהכריעו כרש"י ז"ל עד יבוא מורה צדק), בשעת אכילתו הראשונה, בין אם היא אכילת האיסור, בין אם היא אכילת התנאי – צריך האדם לידע את שבועתו, אבל אם שכוח באותה שעה – לא נאסר (האדם בשבועה. הלכך מותר מן לאכול את השניה. ערמב"ן).

התוס' והרמב"ן (וכ"כ המאירי בדעת רש"י ודלא כהבנת שא"ר. ועריטב"א שיש גרסאות מטעות בפרש"י) חולקים וסוברים שהעיקר שלא יהא שכוח שבועתו בזמן אכילת התנאי, ובין אם זו אכילתו הראשונה בין השניה, אבל אם היה זכור בשעת התנאי, ושגג באכילת האיסור [בין אם אכל ככר זו בראשונה בין בשניה] – חייב. אלא שנסתפקן התוס' שמא אם באותה שעה שאוכל התנאי הוא זכור שאכל האיסור, אין זה 'שב מידיעתו' שהרי רואים שאינו חושש מאיסור, או שמא אין חמורה עליו אכילת תנאי כאכילת איסור הלכך נחשב 'שב מידיעתו', כי מאכילת איסור יתכן והיה שב. וכסברא זו נקט הרמב"ן.

[עוד כתב הרמב"ן שהאוכל את התנאי בראשונה וכסבור איסור הוא – שבועה חלה עליו, ואין צריך לדעת איזוהי התנאי ואיזו האיסור. ואילו הריטב"א נקט בסברא הפוכה, שאפילו היו שתיהן איסור שתלאן כל אחת בחברתה, וכשאכל כל אחת מהן סבר שהיא אסורה בלא תנאי – פטור ומותר בשתייהן, שאכילת התנאי בכל אחת היתה שכוחה].

ודעת הרמב"ם (ד, טז-יז) שאעפ"י ששגג בשעת אכילת התנאי, אם הזיד באיסור – חייב. ומאידיך אם ידע בשעת אכילת התנאי, אבל בשעת אכילת האיסור סבור שעדיין לא נאסרה עליו – פטור (ונראה שהוא בכלל העלם שבועה שפטור הרמב"ם בפ"ג, כיון שלפי דעתו אינו אסור עתה כלל). והראב"ד השיגו.

(ב) לפרש"י, אינו חייב קרבן אלא כאשר הוא שוגג באכילת האיסור, אבל אם היה מזיד באותה שעה (אף אם אכל בהתר, כגון שעדיין לא אכל של תנאי) – פטור.

א. לפירושו אי אתה מוצא חיוב קרבן על הראשונה אלא כשידע מהשבועה רק טעה וסבר שלא זו הככר שנשבע עליה. ואע"פ שהאכילה הזו מותרת אעפ"כ נחשב 'שוגג' מפני שברצונו לאכול השניה ואילו ידע שזו היא שנשבע עליה לא היה אוכלה (עפ"י תוס' בדעת רש"י).

ב. לשיטת רבנו תם, וכ"כ הרמב"ן, אף אם אכל האיסור בידועין [בהתר, שעדיין לא אכל התנאי] ואת התנאי אכל בשוגג – חייב קרבן, שהרי השגגה היא באותה שעה שעובר על השבועה. [ואולם אם כשאכל הראשונה היה בדעתו לאכול השניה הרי אין זה 'שב מידיעתו' ואינו מביא קרבן].

ואולם הריטב"א הביא מ'רבותינו' כרש"י, שהרי כתוב בכל הקרבנות ועשה אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה – בשעת החיוב הוא ב'לא תעשינה'.

ג) אינו חייב מלקות אלא כשהתרו בו בשעת אכילת האיסור, אבל אם היה שוגג באותה שעה, אעפ"י שהיה מזיד בשעת אכילת התנאי – אינו לוקה. (כ"מ בגמרא וברש"י; רש"י וריטב"א מכות טו: וכו' במפרשי הרמב"ם ד, טז).

ואם היה מותר באיסור ואח"כ אכל התנאי בשוגג – כתבו התוס' (בדעת רש"י) שאין סברא שיתחייב מלקות. [ולרש"י פטור אף מקרבן שהרי לא שגג באיסור. ולדעת ר"ת חייב קרבן מפני ששגג בתנאי, כדלעיל].

ודעת ר"י בן מגאש שחייב [וכתב שזו התראת ודאי ולא ספק כיון שהתנאי נעלם באותה שעה והעדים התרו כפי ידיעתם]. וכן כתב הכסף-משנה (שבועות ד, טז) בדעת הרמב"ם.

ד) כאשר אין חיוב מוחלט במעשה זה אלא תלוי ועומד במעשה שעדיין לא נעשה, כגון שבא לאכול האיסור לפני התנאי והתרו בו שאם יאכל התנאי לאחר מכן יתחייב על אכילה זו – התראת ספק היא, ותלויה במחלוקת ר' יוחנן וריש לקיש אם שמה התראה אם לאו.

א. הלכה כרבי יוחנן שהתראת ספק שמה התראה (רמב"ם ד, טז ועוד; מאירי; ריטב"א). ויש מצדדים בדעת ראשונים שלא שמה התראה (עפ"י יבין שמועה קעה – בדעת רש"י סנהדרין עא. ותוס' להלן לג. ובשר"ח (ה, נג) דחה).

ב. במקום שקרוב לודאי שיעבור על התנאי [כגון שהתנה אם יישן למחר, שקרוב לודאי שהשינה חוטפתו], יש אומרים שאינה בגדר 'התראת ספק' (ע' שלמי נדרים – נדרים יד: וע"ש מצפה איתן שאם השינה חוטפתו מאליו או ששנתו תימשך מאליה למחר – אין זה 'מחוסר מעשה' ובאופן זה הו' התראה – עתוס' שבת ד. ובמפרשים).

כתב המאירי (עפ"י נדרים יד) שלכתחילה יש ליהזר שלא לאכול האיסור, שמא יאכל אחר כך התנאי, שאין אדם נוהר בתנאי [לאכלו בפשיעה הקרובה למזיד]. ויש חולקים (ע"ש בפירוש מקצת חכמי צרפת).

דפים כח – כט

מז. האם חלה שבועה על שבועה לחייב עליה, באופנים הבאים?

א. 'שבועה שלא אכלתי', 'שבועה שלא אכלתי' – ואכל.

ב. 'שלא אוכל תשע', 'שלא אוכל עשר' – ואכל עשר.

ג. 'שלא אוכל עשר', 'שלא אוכל תשע' – ואכל עשר.

ד. 'שלא אוכל תאנים וענבים', 'שלא אוכל תאנים' – ואכל תאנים והפריש קרבן, ואח"כ אכל ענבים. (וכן להפך: 'שלא אוכל תאנים' 'שלא אוכל תאנים וענבים').

א. נשבע פעמיים לשקר; 'שבועה שלא אכלתי' 'שבועה שלא אכלתי' – אמר עיפא בתחילה שאינו חייב אלא אחת. אמר לו אבימי אחיז: טעות היא, וחייב שנים. (שכיון שהשבועה היא לשעבר וכבר יצאה הראשונה לשקר, מתחייב שוב על השניה משום שבועת שקר, ואין זה ענין לחלות שבועה על שבועה על דבר עתידי, שהשניה אינה מוסיפה כלום).